

INNOVATSION IQTISODIYOTDA XOTIN-QIZLAR TADBIRKORLIGINI RIVOJLANTIRISHNING MINTAQAVIY XUSUSIYATLARI

Usmonova Mohigul Mansur qizi

Qarshi muhandislik-iqtisodiyot institute MI-520-22A guruh talabasi

usmonovamohigul006@gmail.com

***Annotatsiya.** Ushbu maqolada O‘zbekiston Respublikasida innovatsion iqtisodiyot sharoitida xotin-qizlar tadbirkorligini rivojlantirishning mintaqaviy xususiyatlari, iqtisodiyotda tadbirkor ayollar ulushini kengaytrish chora-tadbirlari, ularning jamiyatdagi o‘rni, ahamiyati haqida so‘z boradi va tahlil qilinadi.*

***Kalit so‘zlar:** innovatsion iqtisodiyot, xotin-qizlar tadbirkorligi, jamiyat, iqtisodiy faollik, iqtisodiy ko‘rsatkichlar, tahlil*

***Annotation.** This article analyzes innovative regional features of the development of women’s entrepreneurship in the Republic of Uzbekistan in economic conditions, as well as measures to increase the share of women entrepreneurs in the economy. Their significance in society is discussed and analyzed.*

***Keywords:** innovative economy, women’s entrepreneurship, society, economic activity, economic indicators, analysis*

***Аннотация:** В данной статье анализируются инновационные региональные особенности развития женского предпринимательства в Республике Узбекистан в экономических условиях, а также меры по увеличению доли женщин-предпринимателей в экономике. Обсуждается и анализируется их значение в обществе.*

***Ключевые слова:** инновационная экономика, женское предпринимательство, общество, экономическая активность, экономические индикаторы, анализ.*

KIRISH

O‘zbekiston Respublikasida olib borilayotgan keng qamrovli islohotlar iqtisodiyotning barcha tarmoqlarida amalga oshirilayotgan institutsional o‘zgarishlar bilan bevosita bog‘liq. Jumladan, 2022-2026 yillarga mo‘ljallangan Yangi O‘zbekiston taraqqiyot strategiyasining 69-maqsadida xotin-qizlarning ta‘lim va kasbiy ko‘nikmalar olishlari, munosib ish topishlariga har tomonlama ko‘maklashish, tadbirkorligini qo‘llab-quvvatlash, iqtidorli yosh xotin-qizlarni aniqlash va ularning qobiliyatlarini to‘g‘ri yo‘naltirish vazifalari belgilangan.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining "Aholini tadbirkorlikka jalb qilish tizimini takomillashtirish va tadbirkorlikni rivojlantirishga doir qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida"gi 2020 yil 13 oktabrda qabul qilingan qaroriga ko‘ra, yoshlar va xotin-qizlarni kasb-hunar va tadbirkorlik ko‘nikmalariga o‘qitishni davlat tomonidan qo‘llab-quvvatlash tizimining joriy etilishi, O‘zbekistonda ayollar uchun qonunchilikka muvofiq bir qator imtiyozlar yaratilayotgani, jumladan, 2022 yilda xotin-qizlarga tadbirkorlikni yo‘lga qo‘yish uchun 33 million so‘mgacha kreditlar ajratilishi, "Yoshlar va xotin-qizlarni kasb-hunar va tadbirkorlikka o‘qitish dasturlarini samarali amalga oshirish hamda ularning tadbirkorlik faoliyati uchun mikrocreditlar ajratish chora-tadbirlari to‘g‘risida"gi Hukumat qarori bilan Tadbirkorlik tashabbusiga ega jismoniy shaxslar, jumladan, yoshlar va xotin-qizlarga mikrocreditlar ajratish tartibi to‘g‘risidagi nizomning tasdiqlanishi tanlangan mavzuning dolzarbligini belgilaydi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODLAR

Ushbu maqolada asosiy mavzu bo‘lgan xotin-qizlar tadbirkorligi yuzasidan xorijlik, MDH va mahalliy olimlarning ilmiy asarlari, adabiyotlari o‘rganildi va tahlil qilindi. Jumladan, S.E.Kholit⁴⁶, Sillaste Fransuaza⁴⁷, Latredu Marlen, Бабаева

⁴⁶ Сильвия Энн Хьюллит «Деловые женщины и миф о том, что можно иметь все» М. 2002г.

⁴⁷ Силласте Г.Г. Социально-психологический облик россиянок. Доклад на 3 Международной конференции «Мужчина и женщина: меняющиеся образы и роли». 14-16 октября 1997. М., 1997., Силласте Г.Г. Социогендерные отношения в период социальной трансформации России // Социологические исследования. 1994.№3 с. 15-22.

Л.В., Бабаева Л.В., Россман Г.М., Биллард, Здравомыслова Е⁴⁸., Laitredou F.⁴⁹, Хащенко В.А., Яхшиева М.Т.⁵⁰, М.Шамсиева⁵¹, Балтабаева М.М.⁵², Ахмедова Д.⁵³ larning ilmiy tadqiqot ishlari aynan tadbirkorlik va ijtimoiy hayotda xotin-qizlarning o‘rniga bag‘ishlangan.

Yuqorida ismi sharifi zikr etilgan tadqiqotchilar olib borgan ilmiy ishlari mintaqada xotin-qizlar tadbirkorligi va xotin-qizlarni ish bandligini ta‘minlash bog‘liq masalalarni kengroq yoritishga xizmat qilgan.

TAHLIL VA NATIJALAR

Moliyaviy xizmatlardan foydalanish va tijorat faoliyatini rivojlantirishni qo‘llab-quvvatlovchi qulay muhitning yaratilayotgani xotin-qizlarning tadbirkorlik va biznes faoliyatini rivojlantirishga xizmat qiladi. Tadbirkor ayollar indeksi bo‘yicha Yangi Zelandiya (74,4 ball), Kanada (72,4 ball), AQSH (69,9 ball), Shvetsiya (69,6) va Singapur (69,6) kabi mamlakatlar yuqori reytingga ega bo‘lganini o‘rganish asnosida O‘zbekistonda, xususan Qashqadaryo viloyatida xotin-qizlar tadbirkorligini qo‘llab-quvvatlash va rivojlantirish xususiyatlarini tadqiq etish magistrlik dissertatsiyasi mavzusining dolzarbligini izohlaydi.

Xotin-qizlar tadbirkorligini rivojlantirishning ustuvor yo‘nalishlarini chuqur tahlil qilish, innovatsion iqtisodiyot sharoitida daromadlarni oshirish va xotin-qizlarning ish bilan bandligini ta‘minlash bo‘yicha amal qilish qonuniyatlari, huquqiy-me‘yoriy hujjatlarni o‘rganish asosida takomillashtirish vazifalarini hal qilish tadqiqot ishining asosiy masalalaridan biri sanaladi.

⁴⁸Россман Г, М. Биллард, 4 Здравомыслова Е. Коллективная биография современных российских феминисток // Тендерное измерение социальной и политической активности в переходный период. Центр независимых социальных исследований. СПб., 1996. С. 34.

⁴⁹Laitredou F. Femme manager specimen d'avenir. 1987. 259 p.

⁵⁰ Яхшиева М.Т. Хотин-қизлар тadbirkorлигини қўллаб-қувватлаш давлат сиёсати даражасида, 2020 йил қизлар овози

⁵¹М.Шамсиева. Ўзбекистон тadbirkor аёллари “Аёллар тadbirkorлигини халқаро глобал индекси” нинг аъзоси, “Pedagog” respublika ilmiy jurnali 2 – son / 2022 - yil / 15 – oktyabr

⁵² Балтабаева М.М. Ўзбекистон Республикаси хотин-қизларининг кичик бизнес ва тadbirkorликни ривожлантиришдаги иштироки (1991-2019 йиллар) мавзусидаги Автореферати. Андижон-2019. 16-бет.

⁵³ Ахмедова, Д. (2021). Янги Ўзбекистон шароитида аёллар тadbirkorлигини ривожлантириш масалалари ва унинг мамлакат тараққиётидаги ўрни. Региональные проблемы экономических изменений и перспектива развития

Tadbirkorlik bilan shug'ullanuvchi ayollar yurtimizga yangi-yangi xizmat turlari, ishlab chiqarishning innovatsion shakllarini kiritishda jonbozlik qilishmoqda. Xususan, qishloq xo'jaligida tadbirkorlik faoliyati bilan shug'ullanuvchilar xotin-qizlardir. Fermerlar – xotin-qizlar, nafaqat qishloq xo'jaligi aholisining, balki shahar aholisini ham oziq-ovqatga bo'lgan ehtiyojini qondirmoqda. Chorvachilik, dehqonchilik, baliqchilik hamda qo'ziqorin ishlab chiqarish bilan shug'ullanib, daromadini oshirayotgan xotin-qizlar tadbirkorlik faoliyatining boshqa turlarini rivojlantirishga o'z hissasini qo'shmoqda.

Shu yo'l bilan xalqaro tajribalarni mahalliy sharoitda qo'llash va mutloq ijtimoiy tenglikga erishish mumkin bo'ladi. Jamiyatning demokratik islohotlarlar yo'lidan nechog'lik ilgari ketgani – shu jamiyatning ayollarga munosabati, bu boradagi madaniy-ma'naviy saviyasi bilan belgilanadi. Zero, oqila, go'zal ayollar o'zlarining g'amxo'rliqi, mehribonligi, qalbidaryoligi bilan oilalardagi, qolaversa, butun jamiyatdagi muvozanatni, poklik, halollik, samimiyat va adolat muhitini saqlab turadilar.

TAKLIF VA XULOSALAR

O'zbekistonda tadbirkorlik faoliyatini amalga oshiruvchi xotin-qizlarni yanada ko'paytirish maqsadida "Bizneschi ayollar" dasturi qabul qilinib, uning doirasida 8 trillion so'm mablag' yo'naltirilishi hukumat qarorlari bilan belgilab qo'yilgan. Shuningdek, joriy yilda ipoteka kreditlari bo'yicha beriladigan subsidiyalarning 40 foizi xotin-qizlar uchun ajratiladi. Bu muhtoj ayollarni 12 mingta qulay uy-joy bilan ta'minlash imkoniyatini beradi. Bunday keng ko'lamlı ishlar ijrosi uchun davlat budjetidan 15 trillion so'm mablag' yo'naltiriladi.

Davlatimiz rahbari tomonidan ayollarni ijtimoiy himoya qilish masalalariga alohida e'tibor qaratib, 2022-yil 1-sentyabrdan xususiy sektorda rasmiy ishlayotgan ayollarga homiladorlik nafaqasini davlat tomonidan to'lash tizimini yo'lga qo'yish bo'yicha ko'rsatma berildi. Bu maqsadlar uchun joriy yilda byudjetdan 200 milliard so'm, 2023-yilda esa 1 trillion 700 milliard so'm yo'naltirilishi qayd etildi.

2022-2024-yillar uchun “Biznes ayollar” dasturi qabul qilinishi belgilandi. Uning ijrosiga jami 8 trillion so‘m yo‘naltiriladi. Ayollar uchun tadbirkorlik kurslari tashkil etiladi, imtiyozli kreditlar beriladi. Davlatimiz rahbari ehtiyojmand xotin-qizlar bandligini ta‘minlagan tadbirkorlarni ham qo‘llab-quvvatlash zarurligini ta‘kidladi. Ular uchun ko‘plab soliq va savdo imtiyozlari belgilandi.

Xulosa qilib aytganda, mamlakatimizda xotin-qizlarning tadbirkorlik faoliyatidagi ishbilarmonlik ko‘nikmalarini shakllantirish, salohiyatini oshirish va ularning orzu-umidlarini ro‘yobga chiqarish yo‘lida davlatimiz tomonidan keng ko‘lamli islohotlar amalga shirilmoqda. Bundan maqsad, ayollarni qo‘llab quvvatlash, ularni ijtimoiy-iqtisodiy jabhalarda rolini yanada oshirish, ishsizlikni kamaytirishdan iboratdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YHATI

1. Сильвия Энн Хьюллит «Деловые женщины и миф о том, что можно иметь все» М. 2002г.
2. Силласте Г.Г. Социально-психологический облик россиянок. Доклад на 3 Международной конференции «Мужчина и женщина: меняющиеся образы и роли». 14-16 октября 1997. М., 1997., Силласте Г.Г. Социогендерные отношения в период социальной трансформации России // Социологические исследования. 1994.№3 с. 15-22.
3. Росман Г, М. Биллард, 4 Здравомыслова Е .Коллективная биография современных российских феминисток // Тендерное измерение социальной и политической активности в переходный период. Центр независимых социальных исследований. СПб., 1996. С. 34.
4. Laiitredou F. Femme manager specimen d’avenir. 1987. 259 p.
5. Яхшиева М.Т. Хотин–қизлар тадбиркорлигини қўллаб–қувватлаш давлат сиёсати даражасида, 2020 йил қизлар овози

6. М.Шамсиева. Ўзбекистон тадбиркор аёллари “Аёллар тадбиркорлигини халқаро глобал индекси” нинг аъзоси, “Pedagog” respublika ilmiy jurnali 2 – son / 2022 - yil / 15 – oktyabr

7. Балтабаева М.М. Ўзбекистон Республикаси хотин-қизларининг кичик бизнес ва тадбиркорликни ривожлантиришдаги иштироки (1991-2019 йиллар) мавзусидаги и.ф.ф.д. диссерт. иши автореферати. Андижон-2019. 16-бет.

8. Ахмедова, Д. (2021). Янги Ўзбекистон шароитида аёллар тадбиркорлигини ривожлантириш масалалари ва унинг мамлакат тараққиётидаги ўрни. Региональные проблемы экономических изменений и перспектива развития.